

Brussel, 24 november 2017
(OR. en)

14821/17

COEST 324

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
Betreft:	Gezamenlijke verklaring van de top van het Oostelijk Partnerschap (Brussel, 24 november 2017)

Hierbij gaat voor de delegaties de gezamenlijke verklaring van de top van het Oostelijk Partnerschap in Brussel, zoals die door de deelnemers aan de top op 24 november 2017 in Brussel is overeengekomen.

Gezamenlijke verklaring van de top van het Oostelijk Partnerschap**Brussel, 24 november 2017**

De staatshoofden en regeringsleiders en de vertegenwoordigers van de Republiek Armenië, de Republiek Azerbeidzjan, de Republiek Belarus, Georgië, de Republiek Moldavië en Oekraïne, de vertegenwoordigers van de Europese Unie en de staatshoofden en regeringsleiders en de vertegenwoordigers van haar lidstaten zijn op 24 november 2017 te Brussel bijeengekomen. De voorzitter van het Europees Parlement en vertegenwoordigers van het Comité van de Regio's, het Europees Economisch en Sociaal Comité, de Europese Investeringsbank en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling, de Conferentie van regionale en lokale overheden van het Oostelijk Partnerschap en de Parlementaire Vergadering Euronest waren eveneens op de top aanwezig.

1. De deelnemers aan de top bevestigen opnieuw het groot belang dat zij hechten aan het Oostelijk Partnerschap als een specifieke dimensie van het Europees nabuurschapsbeleid. Zij bevestigen hun gedeelde inzet voor dit strategische en ambitieuze partnerschap, dat stoelt op gemeenschappelijke waarden, wederzijdse belangen en wederzijds begrip, gedeeld ownership en gedeelde verantwoordelijkheid, differentiatie en wederzijdse verantwoordingsplicht, en dat de Oost-Europese partnerlanden nader tot de Europese Unie brengt. Een voortdurende en effectieve hervormingsdynamiek is van cruciaal belang voor het duurzame succes van het Oostelijk Partnerschap.

2. De deelnemers aan de top verbinden zich er opnieuw toe de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, alsmede de beginselen en normen van het internationale recht, die de kern van het Oostelijk Partnerschap uitmaken, te versterken. De Europese Unie blijft de territoriale integriteit, onafhankelijkheid en soevereiniteit van al haar partners ten volle steunen. Volledige gehechtheid aan en eerbiediging en onderschrijving van de doelen en beginselen die zijn verankerd in het Handvest van de VN, de Slotakte van Helsinki van 1975 en het OVSE-Handvest van Parijs van 1990 zijn essentieel voor onze gedeelde visie van een vreedzaam en onverdeeld Europa. De deelnemers aan de top bevestigen de elementen en beginselen die zijn vervat in eerdere verklaringen van de top van het Oostelijk Partnerschap en onderstrepen hun vaste voornemen om de tijdens eerdere topontmoetingen en in het kader van bilaterale overeenkomsten gedane beloften te vervullen.
3. In dit verband onderstrepen zij dat het consolideren en bevorderen van de gedeelde waarden en beginselen waartoe zij zich hebben verbonden, een topprioriteit is die bijdraagt tot de ontwikkeling van nauwere betrekkingen tussen de EU en de partners. Dankzij de banden die in het kader van het Oostelijk Partnerschap worden gesmeed, zijn de Europese Unie en de partnerlanden samen sterker en zijn zij beter gewapend om het hoofd te bieden aan gemeenschappelijke uitdagingen. De deelnemers aan de top zijn het erover eens dat een sterkere samenwerking en een toekomstgerichte en brede politieke dialoog van wezenlijk belang zijn voor het aanpakken van gemeenschappelijke uitdagingen en het verwezenlijken van gemeenschappelijke doelen.
4. De deelnemers wijzen op het belang van het versterken van de veerkracht van de staat, de economie en de maatschappij zowel in de EU als in de partnerlanden, alsmede op de rol van het Oostelijk Partnerschap in de buurlanden van de Europese Unie in dit opzicht, zoals ook is uiteengezet in de integrale strategie voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Europese Unie en de herziening van het Europees nabuurschapsbeleid.

5. Het Oostelijk Partnerschap steunt de verwezenlijking van de belangrijkste mondiale beleidsdoelstellingen die zijn vastgelegd in de VN-agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling met het oog op goed bestuurd, meer welvarende en verantwoordelijke samenlevingen, en in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. De deelnemers aan de top onderkennen dat de negatieve gevolgen van de klimaatverandering een van de grootste uitdagingen van onze tijd vormen en nopen tot vereende inspanningen van alle stakeholders. Zij bevestigen het belang van een dynamisch maatschappelijk middenveld en gendergelijkheid voor het ontsluiten van het volledige economische en sociale potentieel van hun samenlevingen, hetgeen leidt tot verbetering van de economische ontwikkeling en versterking van de sociale cohesie.
6. De deelnemers aan de top blijven ernstig bezorgd over de aanhoudende schendingen van de beginselen van het internationaal recht in vele delen van de regio. De deelnemers aan de top pleiten voor hernieuwde inspanningen om onopgeloste conflicten in de regio vreedzaam te beëindigen op basis van de beginselen en normen van het internationaal recht. Het oplossen van conflicten, het opbouwen van vertrouwen en goede nabuurschapsbetrekkingen zijn essentieel voor economische en sociale ontwikkeling en samenwerking. De deelnemers aan de top zijn ingenomen met de inspanningen en met de versterkte rol van de EU bij het oplossen van conflicten en het opbouwen van vertrouwen in het kader of ter ondersteuning van bestaande overeengekomen onderhandelingsstructuren en -processen, mede door in voorkomend geval aanwezig te zijn op het terrein.
7. De deelnemers benadrukken dat het Oostelijk Partnerschap als doel heeft een gemeenschappelijke ruimte van gedeelde democratie, welvaart, stabiliteit en intensievere samenwerking op te bouwen en tegen niemand is gericht. Indien banden met andere partners ruimere betrokkenheid vereisen en zouden bijdragen tot de doelstellingen van bepaalde activiteiten en de algemene doelstellingen van het Oostelijk Partnerschap, kan voor derde landen samenwerking per geval openstaan. Zij bevestigen het soevereine recht van elke partner om het ambitieniveau en de doelstellingen die hij nastreeft in zijn betrekkingen met de Europese Unie te bepalen.

8. De deelnemers aan de top zijn ingenomen met de verwezenlijkingen van het Oostelijk Partnerschap tot dusver en de versterkte differentiatie in de bilaterale betrekkingen tussen de EU en elk van de partnerlanden. De reikwijdte en diepgang van de samenwerking worden bepaald door de ambities en behoeften van de EU en haar partners, alsmede door het tempo en de kwaliteit van hervormingen.
9. De deelnemers aan de top loven de volledige inwerkingtreding van de associatieovereenkomsten en diepe en brede vrijhandelsruimten met Georgië, de Republiek Moldavië en laatstelijk Oekraïne na het besluit van december 2016 van de staatshoofden en regeringsleiders van de EU.
10. In dit verband onderkennen de deelnemers aan de top de Europese aspiraties en de keuze voor Europa van de betrokken partners, zoals in de associatieovereenkomsten is beschreven. Bij de overeenkomsten is voorzien in versnelde politieke associatie en economische integratie met de Europese Unie. De deelnemers aan de top zijn verheugd over de steun van de EU aan de uitvoering ervan. In dit verband is het, weliswaar met behoud van de inclusiviteit van het Oostelijk Partnerschap, tijd de partners bij AO's/DCFTA's, zoals door hen gevraagd, te betrekken bij gezamenlijke besprekingen over de vooruitgang, kansen en uitdagingen in verband met de associatiegerelateerde hervormingen, met als doel de volledige uitvoering van de AO's/DCFTA's te vergemakkelijken.
11. De deelnemers aan de top verwelkomen de ondertekening, in de marge van de top, van de brede en versterkte partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en Armenië. Het verheugt de deelnemers dat er goede vorderingen worden gemaakt met de lopende onderhandelingen tussen de Europese Unie en Azerbeidzjan over een nieuwe kaderovereenkomst. Zij waarderen dat de kritische dialoog van de EU met Belarus is uitgebreid, onder meer binnen de coördinatiegroep EU-Belarus, de mensenrechtendialoog en de dialoog over handel.

12. De deelnemers aan de top zijn ingenomen met de blijvende steun van de EU aan het Oostelijk Partnerschap via een volledige en gerichte benutting van het Europees nabuurschaps-instrument, onder meer grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's, en andere beschikbare financiële instrumenten. Financiële steun van de EU aan haar partners zal afhankelijk zijn van concrete hervormingsmaatregelen. De partners die het intensiefst hervormen, zullen profijt blijven trekken van de op stimulansen gebaseerde aanpak van de EU ("meer-voor-meer"-beginsel). Het plan voor externe investeringen biedt nieuwe financieringsmogelijkheden, met name door de oprichting van het Europees Fonds voor duurzame ontwikkeling; naar verwachting zullen hierdoor aanzienlijke investeringsbedragen efficiënt worden vrijgemaakt.
13. De deelnemers zien uit naar een verdere toename van de dynamiek en de efficiëntie van onze ruimere en diepere samenwerking in het kader van het Oostelijk Partnerschap, met het accent op concrete voordelen voor de burgers. Zij wijzen erop hoe belangrijk het is het publiek bewuster te maken van de programma's van de EU die hiertoe bijdragen.
14. De deelnemers aan de top verwelkomen de 20 doelstellingen voor 2020, die tastbare resultaten moeten opleveren op een transparante en inclusieve manier en de veerkracht moeten versterken [*gepresenteerd in bijlage I*]. Zij kijken uit naar intensievere samenwerking in de herziene multilaterale structuur van het Oostelijk Partnerschap [*gepresenteerd in bijlage II*], die een betere ondersteuning zal bieden voor de politieke doelstellingen die in het kader van het partnerschap worden nagestreefd, waaronder samenwerking tussen de partners. Zij zullen een meer geïntegreerde, participatieve, sectoroverschrijdende, resultaat-gerichte aanpak van deze samenwerking ontwikkelen. De deelnemers onderstrepen de rol van ministeriële bijeenkomsten bij de politieke sturing voor actie in diverse sectoren.

15. De deelnemers aan de top benadrukken dat goed bestuur op alle niveaus van cruciaal belang is voor het vertrouwen van de mensen in hun overheden. Het doorvoeren van hervormingen in het openbaar bestuur en het gerechtelijk apparaat, en de strijd tegen corruptie liggen aan de basis van al het andere beleid in dit verband en zijn essentieel voor het versterken van de veerkracht. De deelnemers zijn het erover eens dat het bevorderen van de menselijke veiligheid, die ook afhangt van de ontwikkeling van doeltreffende, verantwoordelijke, transparante en democratische instellingen, de maatschappelijke kwetsbaarheden zal verminderen. Dankzij samenwerking en steun van de EU op het gebied van de hervorming van de veiligheidssector, de implementatie van een geïntegreerd grensbeheer, de ontwrichting van georganiseerde criminaliteit, mensenhandel en -smokkel, de aanpak van irreguliere migratie, de aanpak van hybride dreigingen, de bestrijding van terrorisme en gewelddadig extremisme, onder meer via interreligieuze en interculturele dialoog, het voorkomen van radicalisering, de verbetering van de cyberbeveiliging en de bestrijding van cybercriminaliteit, de versterking van de preventie van en de respons na rampen en de crisisbeheersing, zullen de partnerlanden beter in staat zijn om de druk waarmee ze worden geconfronteerd, te weerstaan. De deelnemers aan de top zijn het eens over het belang van doeltreffende samenwerking tussen geïnteresseerde partnerlanden en relevante EU-organen bij het aanpakken van bovengenoemde uitdagingen. De deelnemers aan de top wijzen op het belang om, waar passend, de veiligheidsdialoog en de samenwerking op het gebied van het GVDB te intensiveren, en zijn in dit verband verheugd over de waardevolle bijdrage van de partners aan EU-missies en -operaties.

16. De deelnemers aan de top zijn van oordeel dat economische en sociale ontwikkeling en steun aan transformatieprocessen centraal staan in het gezamenlijke streven naar stabiliteit en veerkracht in de buurlanden van de EU. Het uitwerken van solide kaders voor economisch beleid en economische regelgeving, onder meer door het hefboomeffect dat wordt gecreëerd door de inspanningen van de Europese Unie en internationale financiële instellingen, zal bijdragen tot een gunstig klimaat voor het ontwikkelen van concurrerende, groene, gedigitaliseerde en door innovatie gestuurde economieën, alsmede voor het aantrekken van investeringen, het scheppen van banen en het bevorderen van inclusieve duurzame groei en intensievere handel met de EU en tussen de partnerlanden, mede met het oog op het meer inspanningen van de partners om de bestaande vrijhandelsruimten ten volle te benutten. In dit verband zijn zij ingenomen met de resultaten van het 4e Handelsforum van het Oostelijk Partnerschap in oktober 2017 in Tallinn. Het ondersteunen van kleine en middelgrote ondernemingen, onder meer door hen gemakkelijker toegang te geven tot leningen in de lokale munt, zorgen voor een betere toegang tot hogesnelheidsbreedband en het toewerken naar lagere roamingtarieven tussen de partnerlanden en eventueel in een later stadium met de EU, zullen van bijzonder belang zijn. In dit verband komen de deelnemers aan de top overeen samen te werken op het gebied van de harmonisatie van digitale markten, opdat de partnerlanden mee kunnen profiteren van de voordelen van de digitale eengemaakte markt.

17. Gezien het belang van connectiviteit delen de deelnemers het standpunt dat betere en veiligere verbindingen nieuwe ontwikkelingskansen bieden en betere communicatie en uitwisseling tussen de Europese Unie en de partnerlanden en tussen de partnerlanden onderling mogelijk maken. Uitgaande van de positieve gevolgen van de overeenkomsten inzake een gemeenschappelijke luchtvaartruimte met Georgië en de Republiek Moldavië, memoreren de deelnemers aan de top dat zo spoedig mogelijk de overeenkomst inzake een gemeenschappelijke luchtvaartruimte met Oekraïne moet worden gesloten, en pleiten zij ervoor dat de onderhandelingen over zulke overeenkomsten met Armenië en Azerbeidzjan spoedig worden afgerond. Zij hechten belang aan intermodaliteit en interoperabiliteit van vervoersverbindingen, aan betere verbindingen met het TEN-V-netwerk voor alle soorten vervoersmiddelen, en zij verwelkomen de ondertekening van akkoorden op hoog niveau tussen de EU en de partnerlanden waarbij de indicatieve kaarten over de kernnetwerken worden vastgesteld. De deelnemers aan de top erkennen het belang van veilige, duurzame, betrouwbare en betaalbare energie voor iedereen, wijzen op het belang van voorzieningszekerheid en diversificatie van energiebronnen, leveranciers en aanvoerroutes, en benadrukken dat daartoe in een geest van solidariteit en inclusiviteit moet worden gehandeld. Actieve deelname van de partnerlanden aan de totstandbrenging van de Europese energie-unie is welkom. Zij zijn vastbesloten de energiezekerheid te verbeteren door interconnecties en het duurzame gebruik van energiebronnen, onder meer via hogere energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energie, de afhankelijkheid af te bouwen en de veerkracht te bevorderen. De deelnemers benadrukken ook dat de hoogste internationale normen voor nucleaire veiligheid en milieubescherming terdege in acht moeten worden genomen. De deelnemers aan de top beklemtonen hun inzet voor een overgang naar groenere, efficiëntere en duurzamere economieën en voor meer inspanningen voor aanpassing aan en mitigatie van klimaatverandering, alsmede voor het aanpakken van milieuproblemen. De tijdige uitvoering van multilaterale overeenkomsten en alomvattende hervormingen op deze gebieden blijft van groot belang.

18. Interpersoonlijke contacten, onder meer via uitwisselingen van studenten en jongeren en culturele en wetenschappelijke uitwisselingen, en mobiliteit brengen samenlevingen dichterbij elkaar. De deelnemers aan de top zijn ingenomen met de effectieve uitvoering van de visumvrije regelingen voor de Republiek Moldavië, Georgië en Oekraïne. Zij zien uit naar nauwere samenwerking en verdere vooruitgang op mobiliteitsgebied, in een veilige en goed beheerde omgeving, en hopen zich te zijner tijd te kunnen beraden op de opening van een dialoog over visumliberalisering met Armenië, mits wordt voldaan aan de voorwaarden voor een goed beheerde en veilige mobiliteit, zoals de effectieve uitvoering van visumversoepelings- en overnameovereenkomsten tussen de partijen. De deelnemers zien uit naar nauwere samenwerking met alle partners inzake modernisering van onderwijs-, onderzoeks- en innovatiesystemen, en naar de verbetering van de kwaliteit van de prestaties en het concurrentievermogen ervan, met inachtneming van reeds uitgeoefende rechten van personen die tot nationale minderheden behoren, als verankerd in de Verdragen van de VN en de Raad van Europa en de bijbehorende protocollen, non-discriminatie van personen die tot minderheden behoren en respect voor diversiteit, en volledig rekening houdend met de deskundigheid van de organen van de Raad van Europa bij de hervorming van deze systemen. Bijzondere aandacht zal uitgaan naar het ondersteunen en sterker maken van de jonge generatie, zoals werd beklemtoond door het derde jongerenforum van het Oostelijk Partnerschap in juni 2017 in Warschau, met name op het gebied van de ontwikkeling van hun vaardigheden, burgerzin en solidariteit, het stimuleren van academische mobiliteit en het bevorderen van hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en hun ondernemingszin, door een breed kader voor jongerenbeleid en het door de EU gepresenteerde jongerenpakket.

19. De deelnemers aan de top onderstrepen de belangrijke rol die voor een goed functionerende mediaomgeving en de vrijheid van meningsuiting is weggelegd in een democratische, veerkrachtige en welvarende samenleving. Zij onderkennen dat onafhankelijke media, mediaprofessionalisme en mediageletterdheid in het hele Oostelijk Partnerschap meer steun moeten krijgen. Zij zijn het er daarnaast over eens dat de inspanningen op het gebied van strategische communicatie verder moeten worden opgevoerd en dat werk moet worden gemaakt van een betere zichtbaarheid van de samenwerking tussen de EU en de landen van het Oostelijk Partnerschap, alsmede van bewustmaking en het aan het licht brengen van desinformatie. In dit verband zijn zij ingenomen met de bijdrage van de 2e Mediaconferentie van het Oostelijk Partnerschap in september 2017 in Kiev.
20. De deelnemers aan de top wijzen nogmaals op het belang voor het Oostelijk Partnerschap van inclusieve betrokkenheid van alle geledingen van de samenleving. Zij zijn vastbesloten de gelijkheid tussen mannen en vrouwen te versterken en de empowerment van vrouwen te bevorderen, zoals in het genderactieplan van de EU is beschreven. De dialoog met het maatschappelijk middenveld, onder meer in het kader van het forum van het Oostelijk Partnerschap voor het maatschappelijk middenveld, en het leggen van uitgebreidere contacten met en het gericht steunen van maatschappelijke basisorganisaties en sociale partners, blijven integraal deel uitmaken van dit partnerschap, zoals is beklemtoond tijdens de conferentie van het maatschappelijk middenveld van het Oostelijk Partnerschap in oktober 2017 in Tallinn. Zij zijn verheugd over de rol die lokale en regionale autoriteiten via de Conferentie van regionale en lokale overheden voor het Oostelijk Partnerschap (CORLEAP) hebben gespeeld bij het bevorderen van de doelstellingen van het partnerschap op het bestuursniveau dat het dichtst bij de burgers staat. De deelnemers aan de top moedigen nauwere interparlementaire samenwerking, dialoog en de bevordering van uitwisselingen in het kader van de Parlementaire Vergadering Euronest aan, en spreken in dit verband hun waardering uit over de instelling, door haar Bureau, van de "ad-hocgroep Associatieovereenkomsten".
21. De deelnemers aan de top zien uit naar de volgende top van het Oostelijk Partnerschap die voor 2019 is gepland, waar zij zullen beoordelen in hoeverre de doelstellingen van het Oostelijk Partnerschap zijn verwezenlijkt en sturing zullen geven voor verdere versterking van de samenwerking van het Oostelijk Partnerschap.

Bijlage I - 20 doelstellingen voor 2020

Concrete resultaten voor onze burgers vormen de kern van ons engagement binnen het Oostelijk Partnerschap. In het kader van de vier prioriteiten waarover tijdens de top van het Oostelijk Partnerschap in 2015 in Riga overeenstemming is bereikt, zijn er 20 belangrijke gebieden met doelstellingen voor 2020 in kaart gebracht. Het versterken van onze gemeenschappelijke veerkracht heeft als leidraad gediend bij de keuze van de concrete doelstellingen.

De 20 doelstellingen voor 2020 zijn opgevat als een werkinstrument dat op inclusieve wijze met alle belanghebbenden is ontwikkeld. Door middel van een gestroomlijnde structuur voor de multilaterale samenwerking binnen het Oostelijk Partnerschap zal op een resultaatgerichte, omvattende en systematische manier nauwlettend en op gezette tijden worden toegezien op de verwezenlijking van de overeengekomen doelstellingen, waarbij wordt gezorgd voor gemeenschappelijk ownership, gezamenlijk engagement en complementariteit met bilaterale prioriteiten.

Horizontale doelstellingen

1. Een levendig maatschappelijk middenveld is van essentieel belang voor het democratisch weefsel van de samenleving, een transparant openbaar bestuur, de ontwikkeling van de particuliere sector, inclusieve en duurzame economische groei, milieubescherming, sociale innovatie, mobiliteit en interpersoonlijke contacten. Het maatschappelijk middenveld is als aanjager van hervormingen en bevorderaar van verantwoordingsplicht een onmisbare partner voor de overheid. Een grotere technische expertise en betere beheerscapaciteiten van maatschappelijke organisaties, waaronder de sociale partners, zullen de waarde van de beleidsdialoog en een resultaatgerichte besluitvorming in de partnerlanden verhogen.

2. Dankzij gendergelijkheid en non-discriminatie zullen de partnerlanden ten volle profijt kunnen trekken van het economische en sociale potentieel dat in hun samenleving aanwezig is. In de partnerlanden zal de volledige betrokkenheid van de samenleving worden aangemoedigd, conform het EU-genderactieplan 2016-2020, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen en de beginselen inzake anti-discriminatie. De EU zal de uitvoering van de toepasselijke wetgeving en de totstandbrenging en versterking van doeltreffende organen voor gelijkheid steunen. Het programma "Women in Business" zal de economische vooruitzichten voor vrouwelijke ondernemers verbeteren.
3. Een sterkere, duidelijkere en doelgerichte strategische communicatie, onder meer via de activiteiten van Stratcom EAST, zal leiden tot een beter begrip van de Europese Unie bij de burgers in de landen van het Oostelijk Nabuurschap, alsmede tot een beter begrip van de partnerlanden en het Oostelijk Partnerschap bij de EU-burgers. Steun voor pluraliteit van de media en voor hun onafhankelijkheid in de partnerlanden zal de verantwoordingsplicht verder verbeteren en zorgen voor een grotere weerbaarheid tegen desinformatie.

Economische ontwikkeling en marktkansen

4. Het groeipotentieel van de kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) in de partnerlanden zal worden aangeboord door het programma EU4Business, passende nationale steun-programma's en een beter klimaat voor de werking van de kmo's in de partnerlanden. De institutionalisering van de dialoog tussen de overheid en de particuliere sector, steun voor klantgerichte bedrijfsondersteunende organisaties en de totstandbrenging van een nieuw regionaal netwerk voor economische diplomatie ten behoeve van meer handel en ter bevordering van investeringen in de landen van het Oostelijk Nabuurschap zullen het potentieel voor duurzame economische groei verder versterken.

5. Lacunes in de toegang tot financiering en in de financiële structuur zullen worden aangepakt teneinde daadwerkelijk te komen tot duurzame economische ontwikkeling en transformatie. Het verdiepen en verruimen van de kapitaalmarkten zal worden ondersteund, onder meer via proefprogramma's voor kapitaalmarkthervormingen. Er zal steun worden gegeven voor efficiënte kredietregisters en alternatieve financieringsbronnen om investeringen te faciliteren en de uitvoer te vergroten. Met deze hervormingen zal een verhoogde kredietverstrekking in lokale munt in nauwe samenwerking met internationale financiële instellingen worden aangemoedigd.
6. Nieuwe werkgelegenheidsmogelijkheden op lokaal en regionaal niveau zullen worden ondersteund door uitvoering te geven aan EU-programma's die ten doel hebben de economische activiteit te diversifiëren en ongelijkheden, met name onder jongeren, terug te dringen. Het initiatief "Burgemeesters voor economische groei" zal ertoe bijdragen dat lokale autoriteiten zich inzetten voor de uitvoering van slimme strategieën voor de ontwikkeling van de lokale economie. De uitvoering van regionale ontwikkelingsprojecten, mede in de landbouw, zal deze doelstellingen ten goede komen.
7. De harmonisering van digitale markten tussen de partnerlanden onderling en met de EU zal worden gestimuleerd in het kader van het initiatief "EU4Digital", met als doel bestaande obstakels en belemmeringen voor pan-Europese onlinediensten voor burgers, overheidsdiensten en bedrijven weg te werken. In dit verband zal de samenwerking worden toegespitst op het ondersteunen van de partnerlanden bij het versterken van de onafhankelijkheid van nationale telecomregulators, het harmoniseren van spectrumtoewijzing en roaming-tarieven, het uitvoeren van nationale strategieën voor de ontwikkeling van breedband, cyberbeveiliging, digitale innovatie, interoperabele e-gezondheidsdiensten en digitale vaardigheden, alsmede bij het testen van grensoverschrijdende e-handtekeningen, elektronische handel en digitale transportcorridors.

8. Handel tussen de EU en de partnerlanden en tussen de partnerlanden onderling zal worden ondersteund, onder meer door uitvoering te geven aan de diepe en brede vrijhandelsruimten voor de drie betrokken partners: Georgië, de Republiek Moldavië en Oekraïne. De EU zal op gedifferentieerde wijze, in samenspraak met elk van de partnerlanden, waaronder Armenië, Azerbeidzjan en Belarus, aantrekkelijke en realistische opties blijven bespreken om wederzijdse handel te versterken en investeringen aan te moedigen, daarbij rekening houdend met gezamenlijke belangen, het op het stuk van bescherming van investeringen hervormde investeringsbeleid, internationale handelsvoorschriften en handelsgerelateerde internationale normen, mede op het gebied van intellectuele eigendom, en aldus bijdragen tot de modernisering en diversificatie van de economieën.

Verbetering van de instellingen en behoorlijk bestuur

9. De rechtsstaat en corruptiebestrijdingsmechanismen zullen worden versterkt door steun te verlenen aan het opzetten en verder ontwikkelen van duurzame structuren ter voorkoming en bestrijding van corruptie, ter verbetering van de transparantie en ter bestrijding van het witwassen van geld. In dit verband zal werk worden gemaakt van doeltreffende systemen voor de aangifte van vermogensbestanddelen en belangenconflicten, met gemakkelijk doorzoekbare databanken, maatregelen ter uitvoering van toepasselijke internationale aanbevelingen inzake de financiering van politieke partijen, de onafhankelijkheid van corruptiebestrijdingsinstanties, de ontwikkeling van een juridisch kader en mechanismen voor de ontneming en het beheer van vermogensbestanddelen, alsmede doeltreffende instrumenten voor financieel onderzoek.

10. De uitvoering van belangrijke hervormingen in overeenstemming met Europese normen op het stuk van de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid, de efficiëntie en de verantwoordingsplicht van het gerechtelijk apparaat, met inbegrip van het opzetten van relevante elektronische hulpmiddelen, bijvoorbeeld, voor de toewijzing van zaken volgens objectieve vooraf vastgestelde criteria, zal van het grootste belang zijn. Een goede staat van dienst op het gebied van een transparante en op verdiensten gebaseerde werving en bevordering van rechters, het melden van tuchtzaken, een betere toegang tot de rechter, een omvattende en doeltreffende opleiding van magistraten, een aanzienlijke daling van de achterstand in civiele en strafrechtelijke zaken en een betere handhaving van uitspraken, gemeten aan de hand van de overeengekomen reeks indicatoren, zullen het vertrouwen van het publiek in de staatsinstellingen helpen vergroten.
11. De uitvoering van hervormingen van het openbaar bestuur conform internationale beginselen, met het oog op de totstandbrenging van een professioneel, gedepolitiseerd, verantwoordingsplichtig en ethisch openbaar bestuur, zal van essentieel belang zijn. Vooruitgang op dit gebied zal blijken uit de opstelling van nationale strategieën conform internationale beginselen, betere ambtenarenwetten, toegang van het publiek tot informatie, toegankelijke en servicegerichte overheidsdiensten, versterkt toezicht op de begroting en een beter institutioneel kader voor officiële statistieken. De mogelijkheid van een meeloopregeling voor ambtenaren ("job-shadowing") zal worden onderzocht.
12. Een betere samenwerking op het gebied van veiligheid en rampriscobeheer zal de partners helpen beter voorbereid te zijn om te reageren op crisissen en rampen. Door steun te verlenen, onder meer voor capaciteitsopbouw ter bestrijding van georganiseerde criminaliteit, zullen de partners veerkrachtiger zijn ten aanzien van hybride dreigingen, zoals op het gebied van cyberbeveiliging en het beperken van chemische, biologische, radiologische en nucleaire risico's of van risico's van criminele, accidentele of natuurlijke oorsprong. Het versterken van de veiligheidsdialoog en praktische GVDB-samenwerking, onder andere door meer opleidingsmogelijkheden en capaciteitsopbouw te bieden op het gebied van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid/het gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid (GVDB/GBVB), zal de bijdragen van de partnerlanden aan Europese civiele en militaire missies en operaties ondersteunen.

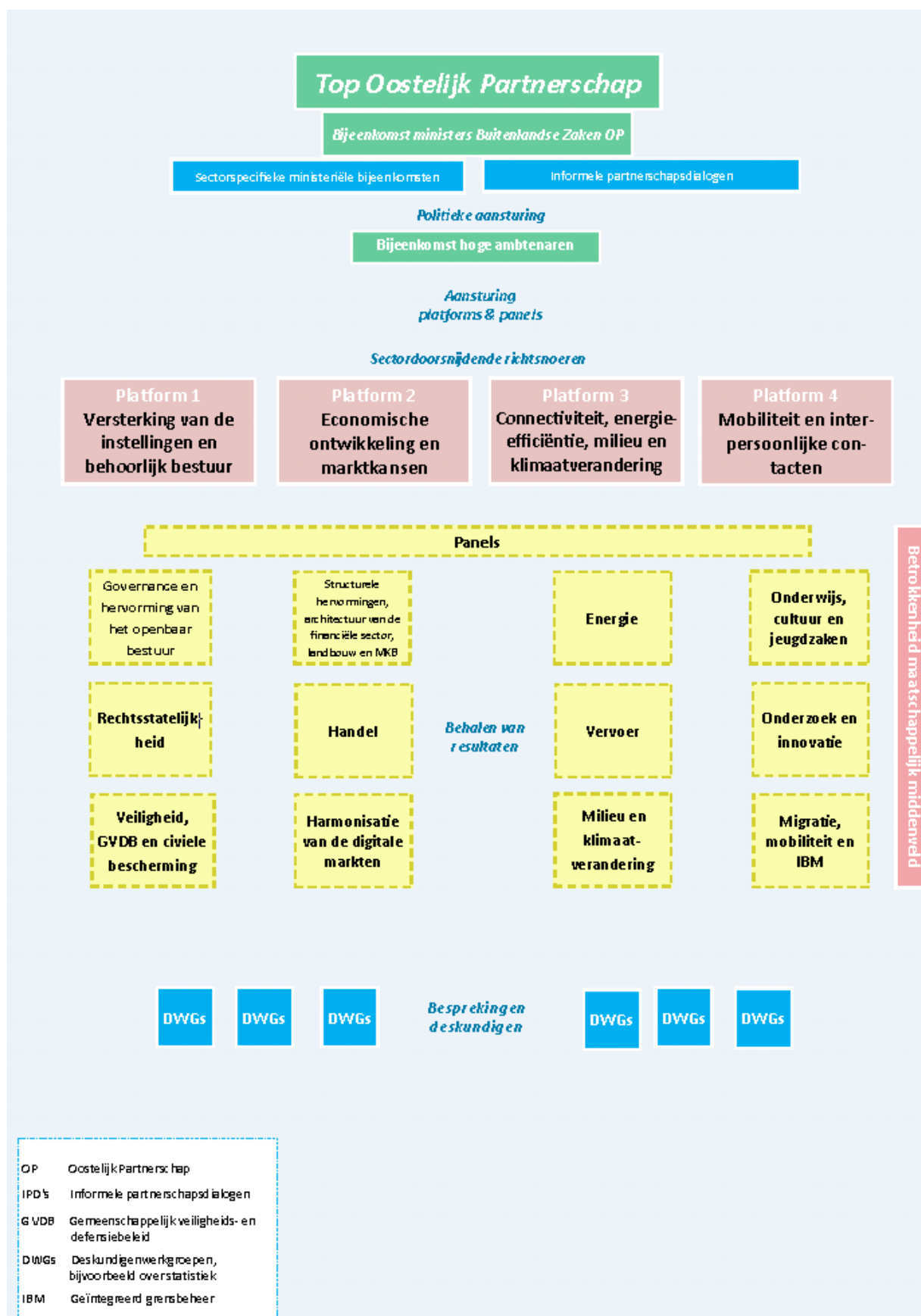
13. Vordering met de uitbreiding van het trans-Europese vervoerskernnetwerk (TEN-V), dat wegen, spoorwegen, havens, luchthavens en binnenwateren omvat, zullen actief worden ondersteund op basis van een indicatief actieplan voor investeringen op lange termijn, met als doel het TEN-V-netwerk uiterlijk in 2030 te voltooien. Het tot stand brengen van de vereiste verbindingen op het uitgebreide kernnetwerk en het wegwerken van knelpunten in de logistieke keten, mede door het verbeteren van de doeltreffendheid van de bestaande vervoersnetwerken, zullen het vervoer vergemakkelijken en aldus bijdragen tot economische uitwisselingen. Duurzame en grotere vervoersstromen zullen worden gefaciliteerd door te zorgen voor efficiëntere grensprocedures en administratieve, technische en andere belemmeringen te reduceren. Het verbeteren van de veiligheid op de weg en vorderingen met de overeenkomst betreffende een gemeenschappelijke luchtvaartruimte zullen de interconnectiviteit op vervoersgebied verder versterken.
14. De energievoorzieningszekerheid zal worden verhoogd dankzij een betere interconnectiviteit op gas- en elektriciteitsgebied tussen de partnerlanden onderling en tussen hen en de EU. Het initiatief "EU4Energy" zal bijdragen tot een hogere mate van efficiëntie en transparantie op de energiemarkten. Er wordt gezorgd voor blijvende ondersteuning van de lopende samenwerking in het kader van de Energiegemeenschap, waarbij de oostelijke partners bijstand wordt verleend bij het nakomen van de toezeggingen die zij hebben gedaan. In dat verband zal de modernisering van het stelsel voor doorvoer en opslag van gas van Oekraïne, waarbij de zuidelijke gascorridor en de verdere uitbreiding ervan naar Centraal-Azië operationeel wordt gemaakt, de gasinterconnectie Ungheni-Chisinau en Hermanowice-Bilche Volytsia tot stand wordt gebracht en de elektriciteitsinterconnectie tussen Georgië en Armenië wordt versterkt, alsook de voorwaarden worden vervuld voor de potentiële integratie van de netwerken voor energievoorziening van Oekraïne en Moldavië in het Europese netwerk, aantonen dat er op dit gebied sprake is van een gezamenlijk engagement en gezamenlijke vooruitgang.

15. Er zullen beslissende stappen worden ondernomen met het oog op klimaatbestendige, koolstofarme groeitrajecten, een hogere energie-efficiëntie en een beter gebruik van hernieuwbare energie, en minder broeikasgasemissies, conform de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Deze stappen omvatten het uitvoeren van duurzame energie- en klimaatactieplannen door middel van het Burgemeestersconvenant, het ondersteunen van kmo's met het oog op duurzame efficiëntie, het zorgen voor synergieën tussen EU4Business, EU4Energy en EU4Innovation, het vrijmaken van middelen voor groene investeringen, het ondersteunen van de opstelling van nationale strategieën voor broeikasgasreductie, alsmede de opstelling op nationaal niveau van een monitoring-, rapportage- en verificatiesysteem voor emissies en het opvoeren van de inspanningen voor de ontwikkeling van nationaal adaptatiebeleid.
16. Er zal beter werk worden gemaakt van de bescherming van het milieu en de mitigatie van en adaptatie aan klimaatverandering door de waterhuishouding en de grensoverschrijdende samenwerking te verbeteren, klimaatgerelateerde en milieudoelstellingen te integreren in sectoraal beleid, een deugdelijke milieugovernance te ontwikkelen en het milieubewustzijn te vergroten. Er zal worden gezorgd voor steun voor de overgang naar een groenere en meer circulaire economie. Tot de belangrijkste stappen op dit gebied behoren de ontwikkeling van stroomgebiedbeheerplannen, het in kaart brengen van milieurisico's voor de Zwarte Zee, de opstelling van wetgeving voor strategische milieu- en effectbeoordelingen, een betere toegang tot milieugegevens en de bevordering van een duurzame exploitatie van biologische rijkdommen van de zee.

Mobiliteit en interpersoonlijke contacten

17. Vordering op het gebied van mobiliteit zullen worden aangemoedigd door erop toe te zien dat Georgië, de Republiek Moldavië en Oekraïne blijven voldoen aan de criteria voor visumliberalisering, door te zijner tijd, voor zover de omstandigheden dat toelaten, de opening van een dialoog over visumliberalisering met, respectievelijk, Armenië en Azerbeidzjan in overweging te nemen, mits de voorwaarden voor een goed beheerde en veilige mobiliteit, waaronder de daadwerkelijke toepassing van de visumversoepelingsovereenkomst en de overnameovereenkomsten tussen de partijen, vervuld zijn, en voorts door de visumversoepelingsovereenkomst en de overnameovereenkomst met Belarus te sluiten. Er zal verder steun worden verleend voor de uitvoering van de bestaande mobiliteitspartnerschappen, onder meer met het oog op een beter migratiebeheer in de partnerlanden. Het uitvoeren van een geïntegreerd grensbeheer door middel van een gemoderniseerd netwerk van grensovergangen tussen de partnerlanden onderling en tussen hen en de lidstaten van de EU zal de mobiliteit faciliteren en tegelijkertijd de veiligheid ten goede komen en bijdragen tot betere handelsstromen.
18. De investeringen in vaardigheden, ondernemerschap en inzetbaarheid op de arbeidsmarkt van jongeren zullen aanzienlijk worden opgevoerd, in het bijzonder met een versterkt "jongerenpakket" dat door de EU in het kader van het initiatief "EU4Youth" wordt gepresenteerd en dat zal voorzien in een nieuwe mobiliteitsregeling voor jongeren en in gerichte acties door middel van routekaarten voor jongerenengagement, met bijzondere aandacht voor leiderschap, mobiliteit en kwaliteit van formeel en niet-formeel onderwijs. Jongeren en jongerenwerkers zullen profijt trekken van meer mobiliteitsmogelijkheden in het kader van het Erasmus+-programma. De deelname van de partnerlanden aan de programma's Erasmus+, Creatief Europa, Cosme en Horizon 2020 biedt nieuwe mobiliteitsmogelijkheden voor universiteiten, overheidsdiensten, bedrijven, professionelen, culturele en audiovisuele actoren, jonge studenten en onderzoekers en draagt bij tot de ontwikkeling van de culturele en creatieve sector. Nauwere samenwerking in het kader van EU-programma's zal waar nuttig en nodig worden ondersteund.

19. Er zal een Europese school in het kader van het Oostelijk Partnerschap worden opgericht, rekening houdend met de activiteiten van de EU-lidstaten, om hoogwaardig onderwijs te verstrekken aan leerlingen uit de partnerlanden, hun onderwijs- en werkgelegenheidskansen te vergroten, samenwerking, multicultureel begrip, verdraagzaamheid, fundamentele waarden, een beter begrip van de Europese Unie en haar inzet in de regio te bevorderen, en de taalvaardigheden te verbeteren. Een netwerk van universiteiten van de partnerlanden zal zich concentreren op excellentie in onderwijs.
20. De integratie van onderzoeks- en innovatiestelsels van het Oostelijk Partnerschap en de EU zal worden bevorderd door een nieuw initiatief "EU4 Innovation", dat ten doel heeft de werkgelegenheids- en loopbaanperspectieven van onderzoekers te verbeteren, onderzoek en innovatie op basis van concurrentie te financieren en partnerschappen tussen onderzoek en het bedrijfsleven aan te moedigen. Er zal worden gestreefd naar volledige toegang van de betrokken partnerlanden tot alle Horizon 2020-financieringsregelingen voor individuele onderzoekers. Hervormingen van de nationale onderzoeks- en innovatiestelsels van de overheid zullen de prestaties en het concurrentievermogen verbeteren. Integratie in het pan-Europese Géant-netwerk, dat alle nationale onderzoeks- en onderwijsnetwerken in heel Europa met elkaar verbindt, zal de digitale kloof verder helpen dichten.

Om de efficiëntie van de nieuwe gestroomlijnde structuur van het Oostelijk Partnerschap te waarborgen en te zorgen voor een samenhangend optreden volgens de strategische visie van de top en de politieke sturing vanuit de ministeriële bijeenkomsten, worden de platforms thans geherstructureerd als sectoroverschrijdende fora in lijn met de vier belangrijke samenwerkingsgebieden die tijdens de top van het Oostelijk Partnerschap in 2015 in Riga zijn overeengekomen. Zij zullen fungeren als het raakvlak tussen de panels (waar besprekingen ten gronde zullen plaatsvinden) en de vergaderingen van hoge ambtenaren (die algehele sturing zullen bieden, synergieën zullen formuleren en het proces in zijn geheel zullen bewaken). De platforms zullen de werkzaamheden van de panels beleidsmatig sturen en rapporteren aan de bijeenkomsten van hoge ambtenaren. Deze structuur van het Oostelijk Partnerschap zal operationeel worden gemaakt door middel van een inclusief en resultaatgericht proces. De EU en de partnerlanden zullen een werkplan en een methode overeenkomen die gericht zijn op het behalen van resultaten, met name wat betreft de 20 doelstellingen voor 2020. Het maatschappelijk middenveld, daaronder begrepen waar van toepassing de sociale partners en de bedrijfsorganisaties, zullen ten volle worden betrokken bij het hernieuwde proces en bij het verwezenlijken van deze doelstellingen.
